

Lessen uit de mijnwerkersstaking

DOOR

ANT. PANNEKOEK.

I.

Het is een opmerkelijk verschijnsel, dat de door ons gehuldigde strijdwijze der arbeidersbeweging, ofschoon zij door duizenden ervaringen opgebouwd, beproefd en voortreffelijk bevonden is, toch steeds weer aanleiding geeft tot afdwalingen en bederf — en dat niet door het verlaten, maar juist door het konsekvent toepassen van de beproefde methoden. De voortreffelijkheid dezer methoden is, als alle aardsche wijsheid, betrekkelijk; ze bestaat alleen in verband met de omstandigheden; ze geldt alleen met mate. Wie deze maat uit het oog verliest, wie de voorschriften en regels, welke ervaring en theorie als de beste en de noodzakelijke hebben doen kennen, zonder meer als abstrakte, absolute voortreffelijkheden aanneemt, en ze tot de uiterste konsekwenties toepast, loopt voortdurend gevaar, in het tegendeel te vervallen en een verkeerde strijdwijze te volgen. Dan onttaardt de politieke actie in parlementarisme, de vakbeweging wordt konservatief naar Engelsch model, en de kooperatie onttaardt in niets dan zakendoenerij. Deze onttaardingsvormen zijn dus te verdedigen met dezelfde argumenten als de goede taktiek zelve — en hierin ligt het, dat de polemieken daarover zoo weinig uitwerking hebben. Ze zijn van de goede taktiek de afzonderlijke gedeelten, de verschillende zijden, los van de verbindende eenheid met de anderen; zij zijn de afzonderlijke middelen om tot ons einddoel, de opheffing van het kapitalisme, te geraken, losgemaakt van dit einddoel en ieder voor zich als zelfdoel beschouwd; zij zijn de kortzichtige praktijk van het heden, zonder leiding van de theorie, die ook de toekomst voorziet; zij zijn de formules, de regels voor dagelijksch gebruik in den strijd, zonder het socialistisch bewustzijn, dat daaraan leven geeft; zij zijn, in één woord, de *burgerlijke* opvatting van onzen strijd.

Wanneer wij van een opvatting, een methode, een inzicht zeggen, dat het burgerlijk is, in tegenstelling tot socialistisch, dan bedoelen wij daarmee, dat

daarbij het standpunt genomen wordt in het kapitalistisch heden en niet in de socialistische toekomst; dat met de toestanden en de instituten van het kapitalisme niet gerekend wordt als met iets tijdelijks, dat zoo gauw mogelijk verdwijnen moet en ook zal, maar enkel als met iets bestaands, dat er nu eenmaal is. Voor de bourgeoisie, die overtuigd is, dat het kapitalisme éeuwig blijven zal, is deze opvatting de eenig mogelijke en natuurlijke; maar ook bij sociaal-demokraten komt zij, hoewel in verschillende mate, nog maar al te veel voor. Men kan theoretisch zeer goed weten, dat het kapitalisme eens verdwijnen zal, nu ja, maar dat is nog ver, en ondertusschen is het zaak, ook voor het heden te zorgen en rekening te houden met wat is. Het weten van de socialistische toekomst en de vergankelijkheid van het kapitalisme is bij hen dan ook theoretisch; het is een abstrakte formule en niet een levende werkelijkheid, die al het heden een bijzondere kleur geeft; dit toont vooral de wijze waarop zij het woord, „theorie” gebruiken en daartegenover zelf zoo „praktisch” zijn.

Het woord praktijk, aldus tegenover studeerkamer-theorie gebruikt, wijst aan, dat de praktijk van een kortzichtige theorie bedoeld wordt, voor het gewone burgermansverstand te begrijpen. Treub b. v. is praktisch; inderdaad, met de menschen, die er direkt mee over te zeggen hebben, een akkoordje sluiten, is voor zulk een verstand de meest praktische weg; dat niet de zin van Borgesius of Tydeman, maar de machtsverhoudingen der klassen, dus in dit geval de krachtsontwikkeling der arbeidersklasse, die voortdurend stijgt, over algemeen kiesrecht beslist, dat is speciale socialistische wijsheid. Zoo is ook Jaurès praktisch — wie niet dit socialistisch weten in zich heeft opgenomen, móét wel denken, dat overleg en samenwerking met die groepen der bourgeoisie, die daartoe bereid schijnen, het beste middel is om sociale hervormingen te krijgen; want dat ten slotte de organisatie der arbeidersklasse de macht is, die zulke hervormingen afdwingt, is alweer socialistisch inzicht. Het socialistisch inzicht ziet overal de ware materiele gronden van wat er geschiedt; het ziet achter elken maatregel, elke gebeurtenis, de scherpe klasse-tegenstelling en den klassenstrijd, die bezig is het kapitalisme meer en meer te ondermijnen.

Het is volkomen waar, dat het zaak is, ook rekening te houden met wat is. Hier ligt het verschil niet; het ligt in de manier waarop. Het verschil is, of men daarbij geheel opgaat in dit heden, in de naaste belangen, of dat men steeds het groote algemeene en verafliggende voor oogen houdt. Want het kapitalisme, dat is, is tegelijk hetzelfde kapitalisme, dat bezig is te verzinken en te vergaan. Elke levensuiting van het hedendaagsche kapitalisme is tegelijkertijd een uiting van zijn doodsstrijd. Wie dit laatste buiten beschouwing laat, en het kapitalisme enkel als iets levends aanziet, dat *later* eenmaal dood zal gaan, voor hem wordt de vergankelijkheid van het kapitalisme een toekomst-idee, dat met de taktiek van heden weinig of niets te maken heeft; zoo komt hij tot de verkeerde tegenstelling, die door Bernstein geformuleerd, tot de leuze van het revisionisme werd: het einddoel is mij niets, de beweging alles. Het is duidelijk, dat in deze burgerlijke beschouwingswijze een groote toenadering en verwantschap tot burgerlijke partijen ontstaat. Tusschen sociaal-demokraten en vrijzinnig-demokraten bestaat de over-

eenkomst, dat beiden sociale hervormingen, verbetering in den toestand der arbeiders willen. Het verschil is, dat zij dit als middel ter bestendinging, wij als middel tot snellere vernietiging van het kapitalisme willen gebruiken. Wanneer wij nu ons groote einddoel niet zien, en ons uitsluitend blindstaren op dit eene middel, als ware het zelfdoel, dan verdwijnt ook het sterke principieele onderscheid met de vrijzinnig-demokraten; het wordt een verschil in graad, in ijver en doortastendheid in het hervormen. Zoo wordt dan het socialisme, *het* onderscheidingskenmerk, tot een woord, een naam, een leuze, in plaats van een alles doordringend, alle handelen bepalend beginsel; is het wonder, dat het ten slotte een frase wordt?

Sterker, dan in het politieke werken onzer partij, komen burgerlijke opvattingen te voorschijn in de vakbeweging en de koöperatie. Dit moet reeds om deze eerste reden, dat nieuwelingen reeds beginnen op deze gebieden deel te nemen aan de arbeidersbeweging, voor zij nog die kennis en ondervinding van de maatschappelijke verschijnselen hebben opgedaan, die alleen hen tot socialisten kan maken. In Engeland zijn beide tot grooten bloei gekomen, zonder bewust verband met een algemeene socialistische beweging; Engeland is dan ook het klassieke land van de burgerlijke vormen van vakbeweging en koöperatie. Maar er zijn nog andere redenen; van nature biedt de vakbeweging — om ons tot haar te bepalen — een geschikter veld voor burgerlijke opvattingen. Terwijl een politieke aktie, zoodra ze niet meer zuiver socialistisch is, dadelijk verkeerd wordt, kan een vakbeweging, die van socialistische opvatting niet weet, tot op zekere hoogte goed zijn, en aan haar onmiddellijk doel op voortreffelijke wijze beantwoorden. Dit verklaart, hoe het mogelijk is, dat in de Deutsche vakbeweging, hoewel zij geheel en al uit de sociaal-demokratische beweging is voortgekomen, gelijksoortige tendenzen als in de Engelsche te voorschijn zijn getreden, en wel des te sterker, naarmate zij zich krachtiger en beter ontwikkelde.

Het doel der vakbeweging is door organisatie, strijd en onderhandeling betere arbeidsvoorwaarden te verkrijgen. Haar ideaal is een vakbond, die alle of nagenoeg alle arbeiders van 't zelfde vak vereenigt — en daartoe moet zij in alles, wat den vakstrijd niet onmiddellijk raakt, neutraal zijn — en uit kontributies een weerstandskas vormt, groot genoeg om langdurige stakingen uit te houden. Zulk een bond is voor de ondernemers een macht, waarmee zij rekening moeten houden, en waarmee zij verstandig doen, te onderhandelen als met een gelijkwaardige macht. Voor de leden is de bondskontributie een soort verzekeringspremie ter handhaving van gunstige voorwaarden; de zorg daarvoor en voor mogelijke verbetering dragen zij op aan de bestuurders, die daarvoor bezoldigd worden; van hun zijde behooren zij de aanwijzingen van het bestuur of de meerderheid der leden over staking of hervatting van het werk te volgen. Op deze wijze voert een vakbond een voortdurende guerilla; waar de gelegenheid gunstig is, wordt aanvallend tewerk gegaan, terwijl de voorafgaande overweging vooral een is van rekenkunst — hoeveel geld zal het ons kosten, hoeveel hun, en welke kans is er dus voor ons te winnen. De onverwachte uitbarstingen van ontevredenheid, de stakingen zonder voldoende overleg en geld, die in het eerste

kindertijdperk der vakbeweging algemeen zijn, komen thans niet meer te pas; in plaats van de onverstandige impuls der hartstocht komt de verstandig wikkende, overleggende berekening. Wanneer op die wijze de vakbond zich als een te duchten goed georganiseerde macht heeft doen kennen, kan de guerilla tijdelijk een einde nemen door een tariefovereenkomst, waarin ondernemersbond en vakbond voor een bepaalden termijn de arbeidsvoorwaarden gezamenlijk vaststellen, met verplichting ze dien tijd onaangetast te laten.

Dezen toestand geheel te bereiken, belet de eigenaardige natuur van het kapitalisme, daar door de voortdurende revolutie der techniek, door de trusts, door het politiek ingrijpen van den staat, door de krisissen telkens het pasgevoornene weer gevaar loopt, en slechts met moeite of niet verdedigd kan worden. Toch stelt het een ideaal voor, dat elke vakbeweging zooveel mogelijk behoort na te streven, waarvan wij hier in Holland helaas nog maar al te ver verwijderd zijn. Doch een bereikbaar ideaal kan het slechts zijn voor wie het kapitalisme niet kent; en een hoogste ideaal kan het alleen zijn voor wie het socialisme niet kent en den toestand van een goed verzorgd werkbeest een *menschwaardig* bestaan acht; voor wie het kapitalisme beschouwt als een blijvende toestand — zooals de Engelsche arbeiders — waarin men zich zoo goed mogelijk moet inrichten; voor wie de arbeiders beschouwt als minder bekwame en daarom minder beloonde vennoten van de ondernemers, — zooals Engelsche ekonomen — die met hen tesamen één belang hebben, de verbruikers af te zetten.

Naarmate in Duitschland de vakvereenigingen sterker werden, steeds grooter massa's organiseerden, steeds grooter kassen kregen en meer en meer het klassieke Engelsche voorbeeld gelijkkwamen, ja overtroffen in hechtheid van organisatie, groeiden ook de denkbeelden in de burgerlijke richting der Engelschen. Meer en meer werd dit ééne middel in den strijd als zelfdoel beschouwd — wat begrijpelijk is, waar bij den wassenden omvang der beweging de vakvereenigingsleiders gedwongen waren zich haast uitsluitend met dit onderdeel bezig te houden; — het konservatieve idee van alle krachten inspannen om het kapitalisme zoo goed mogelijk in te richten, kreeg meer voet, en van het betrekkelijke ideaal der vakbeweging werd een hoogste ideaal gemaakt. De buitengewoon snelle groei der vakbonden in het laatste tiental jaren wekte overspannen opvattingen over de beteekenis der vakbeweging voor de duurzame vervorming en uitholling van het kapitalisme. De leer, dat de vakbeweging een voortdurende noodzakelijke *verdediging* is tegen de neerdrukkende tendenzen van het kapitalisme, en alleen in gunstige tijden veld kan winnen, om het later tegen den intusschen machtiger geworden vijand weer te verliezen — die leer past dan ook zeer slecht voor hen, die zich geheel en al aan de vakbeweging wijden.

Deze verschijnselen hebben in de Deutsche arbeidersbeweging tot veel wrijving aanleiding gegeven. De verkondiging van dit soort denkbeelden werkte eenigszins tegen de socialistische propaganda in; zij verkondigde opvattingen over het kapitalisme, tegengesteld aan wat in de socialistische geschriften steeds was geleerd; daardoor wekte zij gerechtvaardigde ontstemming bij vele partijgenooten. De vakvereeniging, om haar naaste doel te kunnen bereiken, moet neutraal

zijn, d.i. van haar leden geen sociaaldemocratische beginselverklaring vragen. Maar in het streven naar neutraliteit werd verder gegaan; in de meening, dat de arbeiders van verschillend geloof alleen door deze slimme taktiek bijeengebracht werden, inplaats van door de praktische lessen, die het kapitalisme zelf telkens in hun hersens inhamerde, werd de neutraliteit zoo opgevat, dat alle samenhang, alle verband van sympathieke samenwerking met de socialistische partij wel niet verbroken — dat ging moeilijk — maar zooveel mogelijk verloochend en verdonkeremaand werd, en dat de sociaaldemocratische vakvereenigingsleiders in de vakvereenigingen trachtten hun roode jasje uit te trekken, tevens, om wat tegemoet te komen aan de publieke opinie, die bij een industrieel geschil ook van eenige beteekenis is. Dat dit wrijvingen moest geven, ligt voor de hand. De propaganda voor de vakbeweging en haar praktijk kwamen op die wijze steeds meer in banen, die haar in conflict met het socialisme brachten. Door altijd naar het kleine doel en het naast bereikbare te kijken, deed zij vergeten, welke groote principeele eischen wij te stellen hebben en verdoofde zij het gevoel der principeele onhoudbaarheid van het kapitalisme. Zij verdoofde het revolutionaire gevoel in financieel-taktische overwegingen; de afkeer der groote Deutsche vakvereenigingen van het denkbeeld eener politieke massastaking legt daarvan getuigenis af. De tariefovereenkomst, die in de meest verburgerlijkte vakbonden (bv. de typografen) een voortdurende toestand is geworden, werd als ideaal van het vakvereenigingswezen in de hoogte gestoken, omdat zij de maatschappelijke vrede tusschen arbeiders en ondernemers herstelt. Zelfs is het voorgekomen, dat vakvereenigingen volgens overeenkomst met den patroonsbond, door middel van staking afzonderlijke niet-aangesloten patroons dwong, zich bij dien bond aan te sluiten, op die wijze haar eigen vijand sterk makend. Hier ontbrak blijkbaar alle gevoel van principeele belangensstrijd tusschen ondernemers en arbeiders.

Al deze ontardingingen zijn niet noodzakelijke gevolgen van een sterke ontwikkeling der vakbeweging; zij komen er echter gemakkelijk uit voort bij een beperkte kijk op dit enkele onderdeel, dus bij een *burgerlijke* opvatting der vakbeweging. Daarom ligt het remedie voor de hand; het is de propaganda en opwekking van het *socialistisch bewustzijn*, het bewustzijn van de innerlijke onhoudbaarheid van het kapitalisme, uit een grondige kennis van haar wezen voortkomend, het bewustzijn van de algemeenheid van onzen strijd, de alomvattendheid van ons doel tegenover de beperktheid van elk afzonderlijk strijdmiddel. Dit socialistisch bewustzijn door voortdurende propaganda op te wekken en te bevestigen, is vooral de taak van onze partij in bladen en tijdschriften. Maar meer dan alle woorden, waarnaar toch vaak niet geluisterd wordt — 't is maar theorie! — helpen nu en dan de feiten, de gebeurtenissen zelve, om op hardhandige wijze te doen voelen, wat men niet hooren wil.

Eene beschouwing van de laatste groote mijnwerkersstaking in het Roergebied is daarom van zooveel belang, omdat zij de gebreken van de burgerlijke methodes en opvattingen in het vakvereenigingswezen duidelijk aan het licht deed komen.

II.

De geschiedenis van het Westfaalsche kolensyndicaat is een korte treffend-volledige openbaring van de voortreffelijkheden van het kapitalisme in zijn modernsten vorm, concentratie van kapitaal in handen van weinige millionairs. Burgerlijke temperaars verkondigen wel eens, dat met het algemeen worden van de trust de strijd tusschen kapitaal en arbeid zal ophouden, omdat het kapitaal, dan zeker van zijn winst, met vreugde den arbeiders een grooter brok zal meedeelen. De voorgeschiedenis van de laatste staking toont het onnoozele van deze toekomstfantasie; in denzelfden tijd, dat het kolensyndicaat de verbruikers, de geheele maatschappij brandschatte, mishandelde het de arbeiders het ergst, en drukte hun levensvoorwaarden steeds dieper omlaag — beide als deelen van één streven, de verrijking der enkele millionairs.

Reeds langen tijd hoopten zich de grieven en nooden der mijnwerkers meer en meer op. Machteloos overgegeven aan de willekeur van de heerschers van 't syndicaat, de machtigsten der kolenbaronnen, (Stinnes, Thijssen, Kirdorf), die het zelfs met goed succes tegen den Pruisischen staat en zijn ministers hadden opgenomen, werd hun toestand steeds ondragelijker. Het overeengekomen loon werd vaak bij de afrekening willekeurig gekort; wie er tegen mopperde, kon heengaan, en kreeg een paspoort mee, waarop hij nergens in het Roergebied werk kon vinden. Klachten bij het „Berggewerbegericht" baatten zelden, omdat er geen getuigen waren, om de vroegere loonafpraak te bevestigen. Daarbij kwam de willekeurige behandeling van de zijde der mijnbeambten. Boeten werden herhaaldelijk tot hoog bedrag opgelegd, vooral aan wie zich niet in de gunst der beambten verheugde; zelfs lichamelijke mishandelingen kwamen voor. Ergerlijke willekeur had ook plaats bij het z.g. wagennullen. Volgens reglement kan een wagen, die niet voldoende vol is, of te veel waardevolte stenen bevat, genuld worden; de arbeider ontvangt er dan niets voor, hoewel de kolen wel bij de andere gestort worden en gewoon mee verkocht; het verbeurde loon wordt, zooals 't heet, in een ondersteuningskas gestort, waarop de arbeiders echter niet de minste controle hebben. Dit wagennullen werd in den laatsten tijd bij sommige mijnen steeds erger en willekeuriger; het is wel voorgekomen, dat van enkele ploegen twee derde van alle wagens genuld werden; deze brutale vorm van loonkorting heeft wel de meeste verbittering opgehoopt.

En de atmosfeer was al jaren lang bedorven. Voor eenige jaren breidde zich de wormziekte met groote snelheid in het Roergebied uit. Ondanks de waarschuwingen van het orgaan der mijnarbeidersbond, om maatregelen te nemen teneinde de ziekte in het begin te stuiten, werd noch door regeering, noch door mijndirecties iets gedaan; integendeel, zij ontkenden het gevaar, omdat betere gezondheidsmaatregelen wat geld zouden kosten, en in de lichtzinnigste zorgeloosheid hebben zij levenskracht en gezondheid van duizenden arbeiders opgeofferd. Eerst toen de epidemie op 't ergst was, talloze arbeiders krachteloos en gebrekkig werden, en slechts door een lange onaangename behandeling wat

konden herstellen begonnen zij iets te doen. Nog hooger steeg de ontevredenheid, toen het syndikaat het voor haar winstpolitiek noodig vond, telkens meer mijnen stil te leggen, waardoor duizenden arbeiders werkeloos werden.

Zoo was allerwege de brandstof opgehoopt. Van de zijde der vakvereenigingspers, door de socialistische bladen, in den Rijksdag werd er herhaaldelijk op gewezen, dat 't niet langer kon, dat een uitbarsting onvermijdelijk was, als de heeren mijnbezitters zoo doorgingen. Toen kwam de verlenging van werktijd. Op de mijn Bruchstrasse in het Bochumsche werd plotseling verlenging van arbeidstijd bevolen, waarop de arbeiders daar het werk neerlegden. De vakvereeniging trachtte door onderhandelingen intrekking van dien maatregel te krijgen: haar werd honend de deur gewezen. De staking sloeg over naar de naaste mijnen; overal hielden de mijnwerkers vergaderingen, waar zij aan hun lang opgekropte grieven lucht gaven, en besloten het houweel er bij neer te werpen. De leiders der vakvereenigingen deden al hun best, dit tegen te gaan; zij waren niet op staking voorbereid, en zagen geen kans op gunstigen afloop; maar de arbeiders luisterden niet, de geestdrift van verzet was niet te stuiten en eindelijk moesten de leiders zelf wel mee. Zij namen de leiding der beweging; op 12 Januari hielden zij te Essen een konferentie van afdelingsbestuurders van alle vakvereenigingen (de neutrale, de christelijke, de Poolsche en een kleine liberale) waar een aantal eischen aan de mijnbezitters geformuleerd werden; bij niet inwilliging zou een algemeene staking over het geheele Roergebied geproklameerd worden. Het antwoord van de kolenbaronnen was zoowel naar den inhoud, als naar de wijze waarop het gegeven werd, een hoon en een uittarting. Toevallig hadden zij 14 Januari juist over andere zaken vergadering, zoo werd in hun blad gemeld, en daarom kon meteen het ultimatum der arbeiders behandeld worden. En hun antwoord — een ontkenning, dat er misstanden waren, een afwijzing van elke bemiddeling en de eisch, dat de arbeiders onvoorwaardelijk aan het werk zouden gaan — werd twee dagen in den zak gehouden, terwijl honderdduizenden in angstige spanning wachtten! Geen wonder, dat de woede hoog opvlamde, en dat onmiddellijk aan den oproep van het komitee van zevenen uit de vakvereenigingen, overal het werk te staken, gevolg werd gegeven.

Het was al lang duidelijk gebleken, dat de mijnkoningen den strijd *wilden*. Reeds van het vorige jaar af legden zij het er voortdurend op aan, de verbittering der arbeiders door tergen en mishandelen aan te wakkeren, om op die wijze een staking uit te lokken. Dáárom het opzettelijk tartende van het op groote schaal wagnen — van de staking in 1889 herinnerde men zich, dat dat toen al de ergste grief was geweest. Dáárom ook de plotselinge verlenging van arbeidsduur, die Stinnes op de mijn Bruchstrasse verordende; nu eindelijk met succes. Waarom wenschten de mijneigenaars de staking?

Het is voortdurend hun streven geweest, de prijzen der kolen zoo hoog mogelijk op te schroeven; is nu in het voorjaar, wanneer de kontrakten gemaakt worden voor den volgenden winter, de marktprijs hoog, dan kunnen zij ook in hun leveringskontrakten hooge prijzen bedingen. Bovendien vreezen zij, dat de Pruisische regeering eenige mijnen zal aankopen, om op die wijze een tegen-

wicht tegenover het syndikaat te vormen; daarom moeten de koersen der aandelen geweldig hoog gehouden worden en dat gelukt weer het beste door hooge kolenprijzen. En voor het omhoog loopen der prijzen is er geen beter middel dan een staking. Daarom werden opzettelijk de arbeiders zoolang getergd en geplaagd, tot ze eindelijk het werk neergooiden. Deze staking was een van de schakels in de hooge financieele politiek van het syndikaat; dat zij honger en ellende voor honderdduizenden meebracht, oefende net zoomin invloed uit bij hun overwegingen, als in vroeger tijd de vroegere koningen der aarde het lijden van soldaten en burgers in de oorlogen als factor meetelden in hun hooge politiek. Zaken zijn zaken, en in hun pogen, hun heerschappij in de wereld steeds meer te bevestigen tot een volmaakt instituut ter plundering der verbruikers, kunnen zij zich met zulke bijkomstige kleinigheden, als gebreklijden van een geheele arbeidersbevolking, niet ophouden. Bovendien kon een staking mogelijk nog deze winst opleveren, dat de vakvereenigingen uitgeput raakten en verzwakten; dan was voor hun dividenden van die zijde ook in lang niets te duchten. Nadeel kon een staking den mijneigenaars niet brengen; in alle kontrakten was de verplichting tot levering van kolen opgeheven voor geval van staking; de buitenlandsche konkurrenten respekteerden bovendien hun afzetgebied en hielpen hen zoo noodig met kolen, en alle andere schade werd later dubbel en dwars door hooger kolenprijzen uit de verbruikers gehaald.

Het is daarom licht te begrijpen, dat een einde van de staking door toegeven der kolenbaronnen aan de eischen van de arbeiders al van het begin af aan uitgesloten was. Was het dan daarom onverstandig te staken? Bestond er geen mogelijkheid voor de mijnwerkers, door staking iets te winnen? De voornaamste uitwerking, die de staking ten gunste van de arbeiders zou kunnen hebben, lag op politiek terrein; zij zou de aandacht vestigen op den onhoudbaren toestand in de mijnen, de Regeering en den Rijksdag dwingen, tusschenbeide te komen door een beschermingswet, en hoe langer de staking duurde, hoe grooter de ongelegenheid, waarin de geheele industrie kwam, des te sterker moest de aandrang op de regeering worden. Bovendien zou de staking aan breede kringen, vooral van nog onbewuste arbeiders in een kras voorbeeld de onhoudbaarheid van het kapitalisme helder toonen. Inderdaad kondigde de regeering dadelijk een wet aan; maar hoe weinig ernstig zij het meende met haar hulp aan de arbeiders, blijkt hieruit, dat zij geen Duitsche Rijkswet, maar een Pruisische wet in uitzicht stelde; in den Rijksdag, door algemeen kiesrecht gekozen, zou er nog iets van terecht hebben kunnen komen; maar in den Pruisischen Landdag, gekozen door het drieklassenstelsel, waarin geen enkel socialist zit, en de jonkers en nationaal-liberalen oppermachtig heerschen, zou ongetwijfeld al het goede voor de arbeiders, dat er mogelijk in kon zitten, er weer uitgehaald worden. De arbeiders stonden tegenover deze aankondiging dan ook terecht wantrouwend, en dachten er niet aan, waartoe Bülow hen uitnoodigde, nu de algemeene staking te beëindigen. Wel besloot een konferentie van stakersafgevaardigden op 5 Februari eenige van haar eischen te laten vallen, om op deze nieuwe matiger voorwaarden tot een einde der staking te komen. Maar ook deze

werden minachtend door de direkties afgewezen. Zelfs burgerlijke bladen, die tot nog toe de stakers weinig gunstig gezind waren, schreven nu, dat er voor hen nu niets overbleef, dan de staking voortzetten. Toen tegelijkertijd bekend werd, dat de kommissie van zevenen van plan was, een einde aan de staking te maken, vond dit dan ook nergens geloof. Er was nog nergens een spoor van verdeeldheid of van stakingsmoetheid; ondanks alle ontberingen heerschte overal in de kolendistricten nog opgewektheid en geestdrift; christelijken en neutralen stonden eens van zin naast elkaar; niemand dacht aan moedeloosheid.

Toen dan ook bleek, dat het toch waar was, en dat ook de konferentie der afgevaardigden op 9 Febr. het besluit genomen had, weer aan 't werk te gaan en zich op genade of ongenade over te geven, klonk dat als een donderslag bij helderen hemel. Teleurstelling, vertwijfeling, woede wisselden met elkaar bij de mijnwerkers, die in Essen, waar de kommissie vergaderde, het eerst het besluit vernamen. Ooggetuigen vermelden, dat oude mijnwerkers schreiden als kinderen, anderen riepen verraad, de diplomaboekjes van de vakvereniging werden verscheurd, pakketten strooibiljetten met een oproep tot hervatting van den arbeid die ter verspreiding door de gedelegeerden meegenomen zouden worden, werden in de modder getrapt, verscheurd en vernield. Velen waren voor tóch doorstaken; en vooral toen bekend werd, dat de direkties reeds bij de eerste ploegen, die zich aanmeldden, slachtoffers maakten, stemde een der voormannen van den mijnwerkersbond, Hué, zelf met een vergadering mee, dat er nu door-gestaakt zou worden. Maar de kommissie van zevenen bleef het besluit handhaven, de eenheid was weg; om erger te voorkomen moesten ook zij, die dit besluit betreurden, de arbeiders aansporen, er aan te gehoorzamen, en de eene ploeg na de ander, de eene mijn na de ander, gingen zij terneergeslagen, mokkend, onwillig weer den rug krommen onder de roede der mijndespoten.

Vanwaar dit onverwachte besluit, die plotselinge beëindiging? Uit het verslag van de vergadering, waar dit besluit genomen werd, blijkt, dat men wanhoopte aan een gunstig einde. De christelijke leiders wezen op de toezegging van een wet door de regeering, en achtten daardoor het doel van den strijd bereikt, en de bestuurders der neutralen wezen op het geldgebrek als hoofdreden. Er was van de arbeiders in Duitschland en elders ruim een millioen Mark binnengekomen — maar voor voldoende ondersteuning was voor 250,000 stakers wel het dubbele noodig. In de motie van de opheffing, zooals die bekend gemaakt werd, werd gezegd, dat de kans op winnen te gering was, en dat men nu op de toezegging der regeering rekende — het laatste wel vooral er bij genoemd, om een vorm te hebben, waarin de inhoud wat minder bitter zou schijnen.

De wijze, waarop door den mijnwerkersbond deze staking is behandeld, heeft aanleiding gegeven tot felle kritiek en ernstige verwijten, en daardoor tot vele polemieken in de partijpers, waarbij allerlei ongerechtigheden aan het licht kwamen, die gedurende de staking nog stil gehouden waren, om de leiding niet te bemoeilijken. Deze verschillen zijn bovenal veroorzaakt door een verschillende kijk op deze staking; en al wat den vakvereenigingsleiders ten laste te leggen is, bestaat hierin, dat zij de staking als een aangelegenheid van zuivere vakbeweging

beschouwden, die zij behandelden naar de enge schema's, die hun „praktijk” van een vakstrijd had opgebouwd, terwijl in werkelijkheid deze staking een politieke beweging was. Deze tegenstelling kwam reeds uit bij het begin: terwijl de bestuurders van den mijnwerkersbond al hun best deden, tegen te houden, greep de staking als een vretend vuur verder. Het was niet een weloverlegde poging, om door onthouding der arbeidskracht de kapitalisten tot beter arbeidsvoorwaarden te dwingen; het was een oproer, een uitbarsting, een spontaan verzet, en daarom niet een muiterij tegen een enkele bijzondere uitwas, maar tegen het geheele kapitalistische stelsel. Voor den ultra-burgerlijken bekrompen vakvereenigingsleider moet zoo'n begin dwaasheid, onverstand zijn, en daarom afkeurenswaardig — maar voor den socialist was het een heerlijke uitbarsting van verzet. Hoe goed doet het, te weten, dat het proletariaat, in zoo diepe vernedering zóó wil en durft uitbarsten, revolteeren, en eene zware nederlaag met dieper vernedering er op waagt! Dat impulsieve wagen zonder berekening, die heldenmoed, die is het, die een ontzaglijke belofte inhoudt voor de toekomst. Onder de stakers heerschte een kalm-verheven stemming, niet als van menschen, die angstig aarzelen, maar als van mannen, die weten, dat ze iets groots gedaan hebben. „Een onbeschrijfelijke geestdrift”, vermeldt Haenisch, de redacteur van ons Dortmundsch partijblad „zooals ik nooit, noch bij een of andere verkiezing, „noch bij een andere gelegenheid, ook maar van verre zoo heerlijk en mee-„slepend beleefd heb, was over de massa's gekomen. Voor deze prachtige roes „der massa, waarover pedante politici en „praktische” kruidenierszielen spotten „mogen, zooveel zij willen, die echter juist voor de praktijk van deze (en niet „alleen van deze!) beweging wellicht het allerbelangrijkste moment was, is ken-„schetsend, dat iedere post op mijn redaktietafel door elkaar een half dozijn „stakingsgedichten bracht. Bijna alle waren zij door ongeoeffende bergmanshand „geschreven — door menschen, die in andere tijden met het opstellen van een „eenvoudigen brief haast onoverkomelijke moeite hebben. Zeker, bijna alle waren „ze ongeschikt ter plaatsing, maar bij mijn met elke postbestelling vernieuwde „schrik (die ieder kollega-redacteur begrijpen zal) had ik toch telkens opnieuw „het gevoel van *hoogste vreugde* over deze spontaan-naieve uitingen van algemeene „geestdrift. Een ander moment: nog nimmer wilde, van afzonderlijke beginnertjes „afgezien, in het Roergebied een proletarische *vrouwenveweging* opkomen. Nu „barstte zij plotseling met elementair geweld uit den grond op. Zonder dat er „eenig plan, eenige organisatie was, vonden plotseling overal, ook in de donkerste „hoeken vrouwenvergaderingen plaats, die zonder uitzondering propvol waren. „Als spreeksters traden haast altijd vrouwen op, van wie men tot nog toe in „het openbaar niet het minst gehoord had. Het was vormelijk een spreken „in „tongen”. Zoo zouden er nog dozijnen van voorbeelden te geven zijn — kortom, „het was een algemeene hooge feeststemming, zoo als er in de proletarische „beweging van Duitschland tenminste nog niet geweest is”. 1)

Met deze stemming hebben de leiders geen rekening gehouden. Ze hebben

1) Leipz. Volkszeitung 18 Febr.

zich laten overvallen door de staking, waaraan zij niet geloofden, hoewel zij er in hun blad dikwijls mee bedreigd hadden; daarna hebben zij de staking als een gewonen vakstrijd aangezien, en zich door financieele overwegingen laten beheerschen, zonder deze veel belangrijker factor, die in de krijgskunde de moreel van de troep heet, in aanmerking te nemen. Voor een vakbond kan het nuttig zijn, een staking, die zij uitgeschreven heeft, weer op te heffen, zelfs al is er nog geld, wanneer zij oordeelt, dat het tactischer is, het geld voor een volgenden aanval te bewaren. Maar deze staking was niet door, maar ondanks de vakvereniging begonnen, geen zaak van berekening, maar een daad van geestdrift; hier kwam de beperkte vakverenigingswijsheid niet te pas. Menschen, die zoo strijden, mocht men niet plotseling kommandeeren, zich over te geven, omdat er te weinig geld binnenkwam — waar zij zelf nog lang niet den moed opgaven, en gaarne zonder ondersteuning voort wilden staken; vooral niet, toen de geestdrift en de standvastigheid door de botte, honende afwijzing van elke onderhandeling door de mijnbaronnen op 't hoogst gestegen waren. Al was de kans op direkt winnen der staking uitgesloten, dan had bij langer duur de pressie op de geheele maatschappij en op de regeering meer kunnen uitwerken. Het is waar, men beliep de kans op moedeloosheid en oneenigheid; maar ook nu was het einde, een tooneel van jammer en verdeeldheid, van woede en verwarring, het tegendeel van wat een zoo mooie beweging verdiend had. In het einde der staking, als gevolg der financieele overwegingen toont zich wat de uitwerkselen zijn, wanneer de bekrompen kijk op wat voor een onderdeelje goed is, geen ruimte laat voor een breede algemeene kijk op groote maatschappelijke bewegingen. Zulk een beweging te willen meten met de maat en te willen behandelen op de wijze van een model-staking, is de fout van de vakverenigingsleiders geweest en deze fout hebben zij gemaakt door hun burgerlijke opvatting van de vakbeweging.

Nu hebben de gevoelens van verontwaardiging en wrok, die de onbehoorlijke beëindiging van de staking gewekt heeft, aan de arbeidersbeweging geen duurzaam kwaad kunnen doen; zij, die deze koesterden, waren vaak de beste organisatiemannen. Wat er bij begin en einde der staking gebeurd is, is vooral belangrijk als symptoom, als proeve, waarbij de burgerlijke opvatting der vakbeweging in al haar gebrekkigheid en kortzichtigheid aan 't licht kwam. Van veel meer duurzame schade is de houding van den mijnwerkersbond gedurende de staking geweest, met name haar *neutraliteit*.

Van 't oogenblik af, dat de bestuurders van den mijnwerkersbond de leiding op zich namen, gold als leuze: de strijd is een zuivere vakstrijd; de politiekiers moeten er buiten blijven. De leiding werd gedeeld met den christelijken mijnwerkersbond; in de kommissie van zeven, die de dagelijksche leiding vormde, zaten slechts 2 bestuurders van den neutralen bond, hoewel deze alleen minstens zoo sterk was (60,000 leden), als alle andere vereenigingen samen; verder 2 christelijken, 2 Polen en 1 van de liberale Hirsch-Dunckersche Gewerbeverein, waarvan niemand te voren het bestaan kende, en die maar eèn 500 leden telde. Zoo was de overwegende invloed in handen van niet-socialisten gekomen, en een der

christelijke leiders werd als voorzitter aangewezen, en was naar buiten steeds *de* man, die voor de leiding optrad. Hier zat de bedoeling voor, tegenover de burgerlijke buitenwereld vooral niet rood te schijnen, en op die wijze te voorkomen, dat de staking als socialistische woeling uitgekreten zou worden; maar, zooals altijd bij een politiek, die de bourgeoisie door tegemoetkoming gunstig tracht te stemmen, zonder gevolg. De geldelijke steun uit de bezittende klasse was onbeduidend; wat zijn de beide, met groote ophef vermelde giften van 1000 Mark van den aartsbisschop van Keulen tegenover het millioen uit de arbeiderswereld? En daartegenover werd het moreele aanzien van den christelijken bond, eigenlijk een filiaal van de Centruumpartij, dat in de laatste jaren onder de mijnwerkers erg geleden had, weer kunstmatig omhoog gebracht, door hen in de leiding naar voren te schuiven. Ondanks de minderheid, die de mijnwerkersbond in het komitee van zeven uitmaakte, had zij toch de leiding kunnen hebben, door meer energiek op te treden en zoo de anderen tot meegaan te nopen. Het schijnt echter omgekeerd, dat de christelijken door hun invloed de anderen flauw gemaakt hebben. Zooals wij hier uit Nederlandsche ervaring licht begrijpen kunnen, voelden de christelijken zich in zulk een reuzenstaking niet op hun gemak en grepen de eerste de beste gelegenheid aan, voor beëindiging te stemmen. Mogelijk dat zij, onnoozele politici als ze zijn, in allen ernst geloofd hebben in de groote waarde van de regeeringstoezeggingen. Dit bewijst echter alweer, tot welke monsterachtige verhoudingen de opvatting voerde, dat men hier een zuiveren vakstrijd had: het politiek inzicht van Centrum-aanhangers beslissend in de leiding van een fellen klassenstrijd tegen het kapitalistische stelsel. En de neutrale leiders hebben het daarbij als hoogsten plicht beschouwd, boven alles vrede te houden met deze vakgenooten, die zij anders fel bestreden, en alles te vermijden wat dezen den geringsten aanstoot kon geven. Zooals een der partijgenooten het uitdrukte: ze zijn eerlijk geweest in de neutraliteit, tot in het domme toe.

Deze houding van de neutrale leiders is uit de loffelijkste motieven voortgesproten; zij vreesden vóór alles, de mooie eenheid der beweging te breken. Zij hebben, met hun beperkte vakverenigingskijk, gemeend, dat de eenheid alleen een gevolg kon zijn van hun tactische houding. In werkelijkheid wortelde deze eenheid in de oorzaken der staking, in de houding der mijnkapitalisten en de gemeenschappelijk door allen geleden mishandeling. Hadden daar de christelijke leiders het gewaagd, op grond van gekwetste neutraliteit de samenwerking te verbreken, de eensgezindheid der massa's zou zich daaraan niet gestoord hebben, en zij hadden hun aanzien nog meer verloren.

De strijd was in de eerste plaats een politieke beweging, in oorsprong en wezen revolutionair; maar een onbewuste. De ongeorganiseerde, ook de christelijke arbeiders voelden een haat, een doffe, onbepaalde haat tegen de bron van al hun lijden, het kapitaal. Hier had sociaal-demokratische propaganda in moeten grijpen, om hen te verhelderen, hen klaar te toonen, wat zij maar dof voelden, het wezen van het kapitalisme. „Het geheele Roergebied dorstte naar sociaal-demokratische massa-propaganda” zoo drukte Haenisch den toestand uit.

Reeds tientallen van jaren had in deze katholieke arbeidersdistrikten de sluwe Centrumspolitiek en het geloof het doordringen van socialisme tegengehouden; bij de verkiezingen in 1903 was de eerste bres geschoten, toen massa's katholieke arbeiders rood stemden; nu was de gelegenheid gunstig voor een grondige, effectvolle propaganda — maar nu werden socialistische sprekers buiten het terrein gehouden, om Centrum aanhangers niet ontevreden te maken! Men begrijpt, waarom de christelijke bond zoo hoogen prijs op het bewaren der neutraliteit stelde.

Overeenkomstig de langjarige propaganda der neutraliteit als ware basis der vakbeweging in het mijnwerkers-vakblad, gold nu als algemeen parool: vooral geen socialist, geen partijman zijn. Zonderlinge staaltjes zijn daarvan bekend geworden. De rede van het katholieke landdaglid, den mijnwerker Brust, werd op vergaderingen rondgedeeld, maar de rede van het socialistisch rijksdaglid, den mijnwerker Hué, mocht niet rondgedeeld worden, om de christelijken te ontzien. Toen op een vergadering een partijgenoot opkwam tegen aanvallen van een Centrumblad (dat in 't begin der beweging fel tegen de staking te keer was gegaan) tegen de socialistische Arbeiterzeitung, protesteerde een partijgenoot-bestuurslid van de vakvereniging tegen deze „partijpolitiek” en verklaarde, dat het eene blad evengoed was als het andere. Nog zonderlinger was het, toen partijgenooten een vergadering wilden beleggen tegen de uitlatingen van Dr. Beumer in den Rijksdag. Beumer is ambtenaar van een werkgeversvereniging en nationaal-liberaal rijksdaglid; bij de interpellatie over de staking verdedigde hij natuurlijk zijn chefs, de kolenbaronnen, ontkende dat er grieven waren, verdedigde het wagnullen, alles op een manier, dat zelfs zijn liberale kiezers verontwaardigd waren. Maar die protestvergadering mocht niet; de leiding der staking ried zulk een „politieke” vergadering af, omdat daardoor „de eenheid der mijnwerkers” gestoord kon worden! Tal van partijgenooten uit andere plaatsen, die hun hulp hadden aangeboden om te spreken, werden afgewezen; daarentegen spraken wel centrumspolitici en zij gebruikten de gelegenheid maar al te goed, om hun verloren naam weer op te halen en prijzend uit te wijden over al het goede, dat het Centrum al voor de arbeiders gedaan had. Is het wonder, dat de Centrumspers met welgevallen konstateerde, dat de staking onder leiding der christelijken gestaan had, dat de sociaal-demokratische elementen zich hadden moeten voegen naar de christelijken, en dat de socialistische leiders, tegen den zin der radikalen, zelf meegewerkt hadden, dat de neutrale mijnwerkersbond zich op het standpunt der christelijke wereldbeschouwing had gesteld? Daartegen is van onze zijde niets te zeggen.

Maar evenmin is het wonder, dat diepe verontwaardiging in breede kringen van partijgenooten heerschte, en dat er na de staking scherpe discussies in de partijbladen plaats vonden. Het is dan ook te verwachten, dat deze niet zonder blijvenden invloed zullen zijn, en aan de socialistische arbeiders de verderfelijke gevolgen van het overdreven neutraliteits-fanatisme zullen inprenten. Deze zorgvuldige neutraliteit mag goed zijn in een achterlijke arbeidersbeweging, waar onder een over het geheel onbewuste bevolking het eerste begin van vakorga-

nisatie moet opgebouwd worden, terwijl de werkingen van het kapitalisme er nog maar flauw te erkennen zijn. Maar toegepast op een strijd tegen den hoogsten ontwikkelingsvorm van kapitalisme kon zij slechts strekken, om juist dát te verhinderen, wat de bourgeoisie het meeste vreest, en wat de eenige winst van een hopeloos verloren strijd kan uitmaken — revolutioneering der massa, socialistisch inzicht. Als deze les door de Deutsche vakbeweging behartigd wordt, en in het bijzonder de mijnwerkersbond in nauwer verband en openhartiger geestesverwantschap treedt met de socialistische partij, en haar propaganda in de mijn-districten vooral ook richt op verheldering over den oorsprong van al het kwaad, het kapitalisme, dan kan nog veel ingehaald, worden, wat nu verzuimd is.

Want de geest der mijnwerkers is wakker gebleven. De organisaties, zoowel de christelijke als de neutrale, zijn in ledental aanzienlijk gestegen, een bewijs, dat de mijnwerkers gevoelen, dat in organisatie hun strijdmiddel tegen de mijn-kapitalisten ligt. Wel zal nu de neutrale bond het, voor er aan nieuw verzet te denken valt, eerst tegen den christelijken kollega moeten opnemen, niet door een wedstrijd in neutraliteit en politieke kinderlijkheid, maar door met de partij samen het kapitalisme als de bron van alle kwaad in het ware daglicht te stellen. Dan eerst zal ook deze nederlaag van het proletariaat een van de vele nederlagen zijn, waaruit onze algeheele overwinning is opgebouwd. Wat in deze staking aan het licht gekomen is, heeft aan breede kringen, ook der niet-socialistische burgerij getoond, hoe het privaatbezit van deze produktiemiddelen onhoudbare toestanden in de maatschappij teweegbrengt. En de mijnkapitalisten, die zich thans ten volle meester wanen, zullen tegen de gezamenlijke verbittering van de verbruikers en de arbeiders geen stand kunnen houden, wanneer dan de volgende strijd gevoerd wordt op de juiste manier, door de juiste samenwerking van vakverenigings- en politieke aktie.